

LBRIS

We know
books

Ion Cosmovici

UN SUFLET
FRUMOS CA O BISERICĂ

Introducere în spiritualitatea Monseniorului
Vladimir Ghika

Galaxia Gutenberg
2025

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	9
INTRODUCERE.....	11
O VIAȚĂ CÂT UN SECOL.....	17
Repere pe harta vieții	17
O paletă de activități apostolice	22
O personalitate excepțională	26
ICONOSTASUL INTERIOR	
(Punctele de spiritualitate).....	31
Prezentarea punctelor.....	31
Importanța Providenței în viața de zi cu zi	34
Căutarea continuă a adevărului	37
Viața supranaturală ca „singura viață adevărată”	43
Detașarea ca formă contemporană	
a sărăciei evanghelice	49
Disponibilitatea totală față de aproapele	52
Docilitatea interioară și urmarea preferințelor lui	
Dumnezeu	55
Ofranda suferințelor și a vieții.....	57
Caritatea și milostivirea permanentă față	
de toți oamenii.....	64
Încrederea deplină în puterea sacramentelor	
și a harului	68
VITRALII TEOLOGICE	
(Comparații cu alte spiritualități)	77
O sfințenie greu de clasat	77
Apostolul secolului XX.....	80
O spiritualitate misionară	82
Omul „eclezial” ca om universal	85
O sfințenie contemporană.....	89
O spiritualitate accesibilă tuturor	92

Minunata cale „comună” a sfințeniei	95
O sinteză contemporană a marilor spiritualități catolice	99

ICOANA MONSENIORULUI

(Punct de sinteză: carisma fidelității)	103
Sensul convertirilor-fulger	104
Ultimele cuvinte ale Monseniorului Ghika	108
Un sfânt postmodern	112
„Calea ferată” a Monseniorului: creștinismul integral	115
Carisma Monseniorului Ghika: fidelitatea integrală față de credința catolică	118

UN MAESTRU PENTRU TIMPURILE NOASTRE

Un maestru care își așteaptă discipolii	123
Un sfânt pentru timpurile noastre dificile	127
Gânduri de final	137

Bibliografie	141
--------------------	-----

PREFAȚĂ

Am cunoscut suflete îndrumate de Monseniorul Vladimir Ghika. După 1940, aceștia l-au frecventat la biserica – azi, catedrală greco-catolică – „Sfântul Vasile” din București. I-a ajutat la vremea sa pe atâția tineri să-și afle calea în viață, prevenindu-i cu privire la pericolul vanității și al autosuficienței: prelatul martir le-a oferit acestora reperatele pentru a nu se rata sufletește. „Nu valorăm numai prin ceea ce suntem sau devenim” – obișnuia el să spună –, „ci și prin descoperirea a ceea ce fiecare dintre noi înseamnă pentru Dumnezeu”.

Urmaș direct al unui ucenic și apropiat al Monseniorului Vladimir Ghika, Ion Cosmovici ne oferă prin studiul său inedit o introducere pe potecile sufletului discret și temerar al martirului credinței. Decriptându-i mesajul vieții, autorul ne încurajează să vedem în primul rând că existența omului credincios nu este un motiv de bravadă, ci de trăire, de bucurie și jertfă în favoarea semenilor. Descoperim de ce Vladimir Ghika, desprinzându-se de mondenități, reluând mesajul hristic de la înălțimea altarului și a amvonului, continuă să arate harul rar de a trasa jaloanele unei arhitecturi de caracter.

Nemaipomenita aventură a familiei Ghiculeștilor – moștenirea personală a viitorului prelat martir, declarat fericit de Biserica Catolică în 2013 – este cu certitudine un capitol prețios al epopeii românești din istoria Europei. A supune însă atenției viața unor figuri care au dat dovada tăriei lor de caracter, indiferent de vicisitudinile istoriei lor, nu este un lucru de trecut cu vederea în societatea

românească. În asemenea ocazii, obișnuim să ne întrebăm dacă este suficientă purificarea memoriei pentru ca locurile și persoanele, dar și colectivitățile noastre risipite sufletește, să-și dobândească răscumpărarea. Cartea de față are meritul de a întări acel principiu că omul sfințește nu numai locul, ci și timpul său, arătându-ne de ce vlăstarul unei tradiții seculare poate învinge fibra morții numai ca personaj croit liber interior, însuflețit de crezul realității transcendente.

Suntem invitați, așadar, să descoperim altfel personalitatea *Monseniorului*, să depășim temeri sau îndoieli și mai ales decorațiuni perimate, eliberând personajul de reverberațiile nostalgice ale celor slabi de înger, care – deși n-o recunosc! – cred că lumea se termină cu ei. Alegând peregrinarea prin viața și alegerile martirului, urmărindu-i țintele libertății interioare, Ion Cosmovici ne împărtășește spiritul călăuzitor trăit și încercat al acestuia. Cartea lui este, tocmai de aceea, o hartă a curajului și a smereniei, o smerenie de care omul credincios are nevoie pentru a se ști precedat spre Lumină, în care încrederea sa de a ține pasul în fața a ceea ce îl depășește devine răscumpărătoare. Grație acestui studiu cititorul are de-acum șansa de a descoperi „cum” și „de ce” harul acordat lui Vladimir Ghika este unul singular. Acceptând să meargă în frunte, *Monseniorului* îi este sortit să se lase ajuns din urmă de cei care, indiferent de generație, aleg să-i împărtășească spiritul și chemarea.

+ *Mihai Frățilă*

Episcop greco-catolic de București

INTRODUCERE

Născut la Constantinopol în anul 1873, devenit catolic la Roma, în camera Sfântului Dominic, de pe colina Aventin (1902), hirotonit preot misionar la Paris (1923), prințul Vladimir Ghika a parcurs continentele și a lăsat pretutindeni opere și gesturi de o caritate desăvârșită, murind în cele din urmă ca martir în România la 16 mai 1954, în timpul regimului comunist, în Fortul Jilava, de la marginea Bucureștiului. Un astfel de destin nu avea cum să nu fie admirat și iubit de creștini și necreștini, deopotrivă. Dar oare a fost el cu adevărat bine înțeles?

Monseniorul Vladimir Ghika a fost întotdeauna o prezență vie în familia mea, mai ales prin bunicul meu, Horia Cosmovici, care i-a fost probabil cel mai apropiat fiu spiritual în anii de la sfârșitul vieții. Am admirat și eu istorisirile despre „Monsenior” și fotografiile lui din casă. Dar, după o vârstă, am început să simt că aspectul de bătrân bun și înțelept al Monseniorului Ghika nu e deloc tot ce a însemnat el pentru Biserică, și mai ales că persoana lui îmi era de fapt necunoscută. Cu cât aflam mai multe despre el, cu atât creștea acest sentiment că îmi scăpa ceva esențial. O viață atât de plină de activități de apostolat ca a Monseniorului Ghika ar putea să ascundă de fapt unitatea profundă a vieții sale și tipul său de sfințenie. Așa s-a născut o întrebare care m-a preocupat permanent, timp de zece ani: dincolo de lucrurile excepționale care ne fură privirea, care este oare unitatea din persoana Monseniorului Ghika? De fapt, care e spiritualitatea care l-a ajutat să facă atâtea lucruri în lunga și complicata sa viață?

Pentru început, i-am privit cu atenție viața. Dar biografia Monseniorului ne descurajează să găsim o unitate a vieții. Puțini oameni au avut o viață atât de mișcătoare și plină de activități diferite, toate trăite cu o implicare totală. Ce păstrăm și ce punem de o parte? Pe moment să observăm doar că viața lui este de fapt o minunată sinteză: între Biserica din Orient și cea din Occident, între stări de viață diferite (tânărul care-l caută pe Dumnezeu, laicul misionar, apoi preotul diecezan misionar), între spiritualități diferite, între omul de acțiune și omul de rugăciune, etc. Primul capitol (O viață cât un secol) este o scurtă prezentare a vieții sale din perspectiva modului în care evenimentele au clădit personalitatea creștină a Monseniorului Ghika. Întrebarea rămâne: care e secretul?

Am citit apoi o parte din cele aproximativ 40 000 de gânduri scrise în franceză, care ne-au rămas de la Monseniorul Ghika.

De fapt, mult mai importante au fost pentru mine mărturiile despre Monsenior, adevărate icoane vii, în care îl vedem parcă mergând pe străzi și întâlnind oameni.

E importantă apoi o notă specială care mi se pare că se regăsește la cei care i-au fost apropiați sau chiar discipoli. Datorz această carte în bună măsură timpului petrecut cu bunicul meu, Horia Cosmovici, și acelor oameni pe care i-am cunoscut și care, ca și el, au primit „spiritul” Monseniorului. Într-adevăr, am observat un fel de „tipar” la toți acești oameni (foarte diferiți între ei), care m-a ajutat în căutarea mea: printre altele, au o mare libertate în gândire și comportament, dublată mereu de o disponibilitate plină de finețe și umor pentru aproapele, și în același timp o fidelitate interioară, de ceas elvețian, față de autoritatea Bisericii Catolice. Chiar dacă gândurile Monseniorului și documentele de arhivă despre el sunt mai consistente decât

mărturiile, de fapt mărturiile în primul rând, dar și contactul cu „oamenii lui Ghika”, ne dau rezonanța potrivită care ne ajută să scoatem din sertarul istoriei icoana vie a Monseniorului.

Am după an, am început să schițez cu mintea punctele care mi se păreau importante și care puteau lega tot restul. Am umplut vreo zece caiete în care notam citate, schițam tabele și făceam comparații cu alți sfinți. A contat și experiența mea monastică de cinci ani la Comunitatea Sfântul Ioan din Franța, completată apoi permanent cu lecturi despre spiritualitate și viețile sfinților. A fost cea mai interesantă investigație a mea de până acum și a trebuit să folosesc tot ce știam, chiar și studiile mele despre postmodernitate, pentru a ajunge la capătul întrebării despre identitatea lui Vladimir Ghika. Într-adevăr, una dintre concluzii este că Vladimir Ghika poate fi înțeles cel mai bine folosind teoriile postmoderne și, totodată, că el este un sfânt pentru lumea postmodernă-contemporană, așa cum un număr de sfinți din prima parte a secolului XX nu au putut fi înțeleși decât după Conciliul Vatican II din anii '60.

Lucrurile s-au decantat până la urmă, iar la licența mea de teologie din anul 2022 am putut prezenta ceea ce numesc acum „Punctele de spiritualitate” ale Monseniorului Ghika, adică partea principală a acestei cărți². Cele zece puncte de spiritualitate sunt organizate pe trei nivele: puncte de familiarizare (1, 2, 3), puncte ale profilului apostolic (4, 5, 6), puncte ale angajamentului interior (7, 8, 9) și un punct de sinteză. Fiecare astfel de punct e construit ca o unitate având la bază trei surse diferite, dar inseparabile: scrierile de spiritualitate ale lui Vladimir

² Acestea sunt prezentate în capitolele „Iconostasul interior” și „Icoana Monseniorului”.

Ghika, scrierile despre el (care includ de obicei mărturiile ale fiilor spirituali) și activitățile propriu-zise din viața lui.

Am privit spre finalul căutării și la alți sfinți care îi sunt apropiați sau asemănători, dar și la modul în care se transmite o spiritualitate. Capitolul „Vitrării teologice” propune câteva perspective care ne ajută să scoatem la lumină specificul Fericitului Vladimir Ghika în rândul sfinților contemporani. O comparație foarte utilă pe tot parcursul lucrării va fi cea între spiritualitatea lui Vladimir Ghika și cea a Sfintei Tereza din Lisieux³.

În final, întrebarea mea a devenit mult mai concretă: Ce putem imita din sfințenia Monseniorului Ghika? Întrebare care conține un pariu. Mulți avem impresia că ceea ce a trăit Vladimir Ghika este excepțional și deci inaccesibil, bun doar pentru „Comisia de monumente ale Bisericii”. Totuși, pariul meu este că putem merge dincolo de admirația pe care o purtăm în mod firesc Monseniorului

³ Sfânta Tereza din Lisieux, sau Tereza a Pruncului Isus, (1873-1897) a fost călugăriță în mănăstirea carmelitană de la Lisieux între 15 și 24 de ani. A descoperit ceea ce ea numește „calea cea mică” sau „calea copilăriei spirituale”: un mod de a-ți trăi viața încredințat complet iubirii lui Dumnezeu Tatăl. Tereza arată că Milostivirea lui Dumnezeu, infinită, este mereu disponibilă, oricâte păcate am fi făcut; sau oricât de nevrednici sau neputincioși ne-am simți. Pe de altă parte, Tereza din Lisieux propune un tip de sfințenie diferită de tipul de sfințenie clasică (și anume cel bazat în principal pe virtuți trăite eroic), o sfințenie în care, conștienți fiind că nu vom putea deveni sfinți prin propriile puteri, îl lăsăm pe Dumnezeu să ne transforme și să completeze El, zilnic; efortul și bunăvoința noastră; cu prezența sa de Părinte Ceresc iubitor și totodată atotputernic. Lucrarea sa principală, *Istoria unui suflet*, o autobiografie; tradusă în peste 60 de limbi, a fost tradusă și în limba română. Cititorul român are însă la dispoziție acum și volumul care conține manuscrisele autobiografice, ediția critică publicată de Éditions du Cerf – Desclée de Brouwer în 2005, Trad. rom. *Istoria unui suflet. Manuscrise autobiografice. Noua ediție a centenarului*, Editura Carmelitană, 2021 (trad. Mihaela Voicu).

Ghika, pentru a nu rata tocmai esențialul: de fapt, vom vedea că toate elementele importante din spiritualitatea lui sunt perfect imitabile. Pariul acestei cărți e acela că Monseniorul Ghika poate fi coborât de pe pedestal și transformat în cel mai neobosit prieten de drum pe care ni l-am putea dori în viața spirituală.

Titlul cărții sugerează deci conținutul: o călătorie prin biserica sufletului Monseniorului Ghika. Punct după punct, vom vedea cât de mult viața sa a fost de fapt o sinteză vie și totodată o minunată întrupare a Misterului Bisericii lui Cristos. De aceea, nu doar că sfințenia sa nu e deloc inaccesibilă, ci dimpotrivă, a fost și este o poartă de acces spre adevărata Biserică a lui Cristos, pentru toți cei care l-au întâlnit sau îl vor întâlni în rugăciune.

*

Această carte are la bază lucrarea mea de licență în teologie pastorală susținută la Facultatea de Teologie Greco-Catolică din Cluj, sub coordonarea Pr. Florin Bozântan, căruia îi mulțumesc pentru susținere.

Mulțumesc părinților mei, în primul rând, și totodată doamnelor profesoare Francisca Băltăceanu și Monica Broșteanu, pentru lectura competentă a lucrării despre acest sfânt, care ne este tuturor un model unic și atât de drag.

O VIAȚĂ CÂT UN SECOL

E foarte greu de rezumat viața atât de plină a Monseniorului Ghika. Am notat în acest capitol doar câteva informații, care ne ajută la înțelegerea parcursului său spiritual și care schițează doar lista cu adevărat impresionantă de locuri, momente istorice semnificative, călătorii și activități în care a fost implicat.

Repere pe harta vieții

Vladimir Ghika făcea parte dintr-o familie domnească, fiind nepot al ultimului domn al Moldovei, Grigore V Ghika X. Mama sa, Alexandrina Ghika, născută Moret de Blaramberg, ar fi descendentă din regele Henric al IV-lea al Franței prin tatăl ei, dar și din domnitorii Ghiculești ai Țării Românești prin mama ei. Vladimir Ghika s-a născut la Constantinopol, într-o zi de Crăciun, 25 decembrie 1873, în clădirea Legației României la Constantinopol, unde tatăl său, generalul Ioan Ghika, era reprezentantul diplomatic al României. A fost botezat și miruit ortodox în Biserica Rusă din Constantinopol⁴.

⁴ Majoritatea datelor provin din *Cronologia Ghika* (Emanuel Cosmovici și Luc Verly din *Arhiva Ghika* de la Arhiepiscopia Romano-Catolică București), ce se bazează pe următoarele documente: Autobiografia scrisă înaintea convertirii, în 1901; Petiția pentru a servi ca brancardier în 1917; Autobiografia autografă publicată de Yvonne Estienne; Autobiografia autografă publicată de Elisabeth de Miribel; O biografie scrisă de un preot belgian, adnotată ulterior de Vladimir Ghika; O